

KRIZNI MENADŽMENT U SPORTU ZA VRIJEME PANDEMIJE COVID-19

CRISIS MENAGEMENT IN SPORT DURING THE COVID-19 PANDEMIC

Dea Rosandić*
Željka Borzan**

SAŽETAK

Svjetski „lockdown“ uzrokovao je globalno zatvaranje cijelog gospodarstva. S posljedicama se suočavaju svi: od trgovina, uslužnih objekata, turističko-ugostiteljskih objekata, prijevoza pa sve do sporta kako profesionalnog, tako i rekreativnog. Krizni menadžment, kao novo područje menadžmenta bavi se predviđanjem događaja i definiranjem mogućih optimalnih odgovora na krizu te se odnosi na aktivnosti koje su usmjerene na ovladavanje situacija opasne po opstanak poduzeća. Osnova kriznog menadžmenta je korištenje mjera i metoda kako bi se kriza predvidjela i u ranoj fazi zaustavio njezin razvoj, no pandemiju je cijeli svijet dočekao nespreman. Posljedice su prvenstveno vidljive na ekonomskoj razini, ali i na društvenom i socijalnom aspektu života ljudi: od svjetskog zdravlja, obrazovnog sustava, financijskih institucija pa sve do sportske industrije. U radu se istražuju izazovi i posljedice koje su sportska događanja i sport općenito pretrpjeli u doba pandemije COVID-19.

Ključne riječi: krizni menadžment, menadžment u sportu, COVID-19

ABSTRACT

The world „Lockdown “has caused a global closure in the economy. Everyone is facing the consequences: from shops, service facilities, tourist and catering facilities, transport to sports, professional and recreational. Crisis management, as a new area of management, deals with forecasting events and defining possible optimal response to the crisis, and refers to activities aimed at managing situations dangerous to the survival of the company. The basis of the crisis management is the use of measures and methods to anticipate the crisis and stop its development at an early stage, but the pandemic has caught the whole world unprepared. The consequences are primarily visible at the economic level, but also on the social aspect of people's lives, from world health, the educational system, financial institutions, all the way to the sports industry. The paper explores the challenges

* Studentica, Veleučilište „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru, Hrvatska

** V. pred., Veleučilište „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru, Hrvatska

and consequences that sporting events and sport in general suffered during the COVID-19 pandemic.

Key words: crisis management, management in sport, COVID-19

UVOD

Krizni menadžment definira se kao osnovna aktivnost koja pomaže u svladavanju situacija koje su opasne za poduzeće. Ciljevi kriznog menadžmenta bavese planiranjem i provođenjem mjera za osiguranje temeljnih ciljeva poduzeća. U situaciji koja je zadesila cijeli svijet krizni menadžment ima veliku ulogu planiranja kako svesti gubitke na minimum i kako se nositi s novonastalom situacijom koja se zove pandemija „Covid-19“. Krizni menadžment obilježava sva sredstva i metode koje su potrebne kako bi se svladala krizna situacija i pronašao odgovarajući način za daljnje poslovanje. Krizni menadžment u sportu, kao jedan od najbitnijih elemenata za opstanak sportskih klubova pokazao se primaran u vrijeme pandemije „Covid-19“. Naime, cijeli svijet se bori s pandemijom na različitim područjima kao što su sport, gospodarstvo, turizam, ekonomija i drugo. Rad je usmjeren nadetaljno proučavanje kako je pandemija utjecala na sportski svijet i kakve je posljedice ostavila. U trenucima kada je sve privremeno stalo, pomoću kriznog menadžmenta stvara se strategija kako se nositi s kriznom situacijom, kako izaći iz nje te na koji način svesti gubitke na minimum. Za vrijeme pandemije mnoga sportska natjecanja su otkazana, zbog epidemioloških mjera dolazi do velikih financijskih gubitaka. „Covid-19“ proširio se velikom brzinom i uhvatio sve nespemne. Na samom početku kada se pandemija tek pojavila razrađivale su se strategije pomoću kojih će stručnjaci pokušati zaustaviti pandemiju. Temeljne teze rada su identificiranje uloge sporta u globalnom smislu, njegova uloga u životu pojedinca, posljedica pandemije „COVID-19“ na sportska događanja, kako u profesionalnom, tako i u rekreativnom sportu te izazova s kojima se suočio sportski menadžmentu doba krize.

1. KRIZNI MENADŽMENT

Krizni menadžment najčešće se definira kao temeljna aktivnost koja pomaže pri rješavanju situacija koje su opasne za opstanak neke organizacije, a u isto se vrijeme bavi planiranjem i provođenjem tih planova za ostvarenje temeljnih ciljeva poduzeća. Uz pribavljanje svega potrebnog za planiranje opstanka poduzeća, zadaća kriznog menadžmenta je osigurati neophodna sredstva i metode za svladavanje novonastalih kriznih situacija. Krizni menadžment je ključ za uspješan izlaz iz svake krizne situacije u kojoj se nalazi poduzeće (Krummenacher, 1983).

Kada je riječ o kriznom menadžmentu bitno je razlikovati vodstvo od menadžmenta. Vodstvo je posebna vještina i znanje potrebno za donošenje odluka koje će dovesti do osobnog i timskog uspjeha, za vodstvo se kaže da je isto tako znanost pomoću koje nastaju osobe koje su karakteristične po tome da imaju sposobnost poticanja grupe ljudi da ostvare svoje ciljeve (Bebek, 2005). Vodstvo je potrebno menadžmentu kako bi mogli vidjeti u kojem smjeru se posao dugoročno kreće (Somervill, 2005). Vođe potiču druge da daju svoj

maksimum i njihovu želju za napredovanjem. Voditi znači pomoći ljudima u njihovu napretku i postavljanju većih radnih ciljeva (Turner, 2003). Način na koji se rukovodi određenom situacijom ima velik utjecaj na konačni uspjeh i na ljude koji su međusobno surađivali kako bi ispunili cilj.

Prema Čulina-Gremošek, vodstvo je definirano na tri načina:

1. Pokušajno vodstvo – Kada osoba A kao glavni cilj ima promijeniti osobu B i taj pokušaj evidentira,

2. Uspješno vodstvo – Kada osoba A svojim ponašanjem utječe na osobu B koja mijenja svoje ponašanje,

3. Efektivno vodstvo- Utjecajem osobe A na osobu B koja mijenja svoje ponašanje, a to se očituje kroz veće nagrade i uspješno ostvarenje važnog radnog cilja osobe B (Čulina-Gremošek, 2002).

Krizni menadžment označava vrstu rada i način pomoću kojeg posao postiže unaprijed određene ciljeve. Menadžmentom se ispunjavaju ciljevi koje je vođa osmislio, način na koji se dolazi do cilja i provođenje tog načina u djelo (Somervill, 2005). Krizni menadžment prijeko je potreban svim državama u svijetu u vrijeme zbivanja koje je zadesilo cijeli svijet. Pandemija „Covid-19“ na trenutke je bila pod kontrolom. Krizni menadžment je proučavao i nudio više rješenja koja bi mogla dovesti do poboljšanja situacije. Ta rješenja očitovale su se kao nove mjere koje svaki tjedan prilagođavale trenutnim okolnostima ciljem sprječavanja daljnjeg širenja pandemije.

2. MENADŽMENT U SPORTU

Menadžment u sportu predstavlja proces koji organizira i upravlja sportom ili sportskom organizacijom. Sportski menadžment je proces organiziranja svih raspoloživih sredstava kao što su financije ili oprema, a sve u svrhu poboljšanja rada organizacije ili pojedinca (Bartoluci, 2002). U Zakonu o sportu definirani su menadžeri u sportu kao osobe koje prema pravilima nacionalnog saveza imaju ovlaštenja obavljati poslove prelaska sportaša iz jednog sportskog kluba u drugi (Zakon o sportu, NN 77/20). Menadžeri u sportu su zapravo posrednici koji dogovaraju i sklapaju ugovore kojima se ugovara prijelaz igrača ili trenera iz jednog u drugi sportski klub. Bartoluci i Škorić (2009) podijelili su menadžere na nekoliko profila: glavni menadžer, sportski direktor, trener, direktor različitih sportskih sektora, direktor sportske škole i direktor reprezentacije. Zbog sportskih i poslovnih ciljeva svaki od gore navedenih menadžera mora imati posebna znanja i vještine. (Bartoluci, Škorić, 2009).

U djelatnostima koje se tiču sporta glavni zadatak svakog menadžera je osmisliti zadatke i isplanirati posao koji je potrebno obaviti (Škorić, 2009). Svaka od gore navedenih djelatnosti za menadžere zahtijevaju dodatna usavršavanja i inovacije koje će im pomoći u pripremi kako bi riješili novonastali problem. Sport je širok pojam te ga dijelimo na individualne sportove i timske sportove. Individualni sportovi tiču se pojedinca, a timski sportovi podrazumijevaju minimalno 2 sportaša koji se natječu zajedno. Menadžer mora imati sva potrebna znanja o sportu kojim se njegov klijent bavi kako bi mogao kvalitetno odrađivati svoj posao (Škorić, 2009). Razvoj tehnologije, globalizacija i otkrivanje novih znanja promovirali su sve veću popularnost upravljanja u sportskim funkcijama. Razvoj

sportaša i njihova postignuća sve više utječu na sportske organizacije da imaju uspješno poslovno osoblje koje planira, organizira i kontrolira sportaše i njihov trenažni proces. Menadžment i sport međusobno su ovisni, a kada sport uživo postiže vidljivi dio uspjeha, u radu još uvijek postoje nevidljivi dijelovi menadžmenta, a dio menadžmenta jednako je važan u organizaciji. Prema Malacku i Rađi, upravljanje sportom može se definirati kao proces organiziranja, upravljanja i vođenja unutar sportske organizacije za postizanje sportskih i drugih ciljeva, a ograničeni resursi mogu se racionalno koristiti. Karakteristike menadžmenta i sporta najveći su i najvažniji resurs organizatora sporta, to je činjenica koja sportski menadžment razlikuje od ostalih menadžmenta (Malacko, Rađo, 2006).

Cilj svake organizacije je povećati produktivnost i ostvariti profit, ali kada govorimo o sportskim organizacijama, mislimo i na produktivnost samih sportaša na natjecanju, što ovisi o menadžmentu i ulaganju sportaša u radni proces. Važnost ljudskih resursa u sportu neosporna je te je usmjerena na ostvarenje poslovnih i sportskih funkcija. Ljudski resursi u sportu ponašaju se kao proizvođači, proizvodi i potrošači te je suprotno je mnogim organizacijama koje se bave sirovinama i automatiziranom opremom (Simović, 2014). Da bi se imali kvalitetni ljudski potencijali u poslovnim funkcijama i kvalitetni sportaši u sportskim funkcijama, potrebno je imenovati menadžera koji će upravljati cjelokupnim ljudskim resursima, od planiranja do kontrole zaposlenika i sportaša. Ljudski resursi u sportskim organizacijama odgovorni za sve uspjehe ili neuspjehe, a samo pravilnim treningom mogu se postići značajni rezultati. Upravljanje ljudskim resursima u sportu obično uključuje ukupni ljudski potencijal svih zaposlenika ili subjekata koji sudjeluju u sportskoj organizaciji (Malacko, 2006). Uloga upravljanja ljudskim resursima u sportskim organizacijama je vrlo važna. Potrebno je pravilno upravljati sportašima, trenerima i svim sportskim menadžerima odgovornim za uspjeh "na terenu". Istodobno, potrebno je pružiti veliku brigu zaposlenicima u sportskoj organizaciji i biti odgovoran za administrativne poslove i administrativne poslove organizacije. Upravljanje ljudskim resursima u sportu igra ulogu kroz osnovne funkcije upravljanja ljudskim resursima (poput planiranja, organizacije, zapošljavanja, odabira, obrazovanja i razvoja, ocjene učinka i nagrada). Ljudski resursi su specifične skupine povezane s ljudskim resursima u drugim organizacijama. Razlog je taj što će veličina i vrsta organizacije imati utjecaja na prakse upravljanja ljudskim resursima. (Simović, 2014)

3. POSLJEDICE PANDEMIJE COVID-19

Pandemija COVID-19 promijenila nam je život u samo nekoliko mjeseci. U prosincu 2019. godine objavljene su prve informacije o izbijanju koronavirusa u Wuhanu, Kina, što se vrlo brzo proširilo na cijeli svijet. Svjetski „lockdown“ uzrokovao je globalno zatvaranje svjetskog gospodarstva, zatvorene su državne granice, zabranjena su javna okupljanja te su uvedene karantene diljem svijeta. Posljedice su osjetile brojne djelatnosti, prvenstveno trgovački i uslužni sektor, turističko-ugostiteljske djelatnosti, transportni sektor, pa tako i sport. Početkom ožujka 2020. godine Italija je zatvorila škole, kina i kazališta, zabranila sva javna okupljanja, što su uskoro primijenile i druge europske države. U drugoj polovini ožujka u Republici Hrvatskoj Nacionalni stožer donio je odluku o strogom ograničavanju zadržavanja na svim javnim mjestima kao i prekid javnog prometa i ukidanje međugradskih

linija za vlakove i autobuse. Procjene utjecaja koronavirusa na gospodarstvo ukazivalo je da slijedi gora i teža kriza od financijske krize iz 2008. godine. Prema procjenama Europske komisije od 11. veljače 2021. godine očekuje se da će gospodarstva europodručja i Europske unije dosegnuti razinu proizvodnje prije izbijanja krize i prije nego što je predviđeno jesenskom gospodarskom projekcijom. Zimska prognoza predviđa da će gospodarstva europodručja u 2021. i 2022. godini rasti za 3.8%, iako su gospodarske posljedice neujednačene među državama te uvelike još uvijek ovise o mjerama suzbijanja pandemije. (EK, 2021).

4. UTJECAJ PANDEMIJE COVID-19 NA SPORT

Sport kao fenomen i djelatnost imao je, kao i mnoge druge djelatnosti, direktnih negativnih posljedica uzrokovanih pandemijom. U povijesti čovječanstva, takav se scenarij u sportskom svijetu još nikada nije dogodio. Sredinom ožujka 2020. godine otkazana su brojna sportska natjecanja širom svijeta. Nema niti jednog sporta čija događanja nisu otkazana ili odgođena, što je prvenstveno dovelo do velikih financijskih gubitaka. Globalno sportsko gospodarstvo procjenjuje se na 756 milijardi američkih dolara godišnje, od čega na Sjedinjene Američke Države otpada 420 milijardi dolara te na Europu trećina navedenog iznosa. Samo u Europskoj uniji u sportu je zaposleno oko 5.76 milijuna ljudi (odnosno 2,72% ukupno zaposlenih europskih građana) (Krnjaic, 2021).

Iako autorice ne apostrofiraju važnost niti jednog sporta ni sportskog događaja, odgoda Olimpijskih igara u Tokiju planirane s 2020. godinu na 23. srpanj 2021. godine pokrenule su lavinu odgađanja drugih sportskih natjecanja. Do sada su Olimpijske igre otkazane 3 puta, ovo je prvi put da nisu otkazane zbog rata kao što je to bio slučaj prva tri puta kada su Olimpijske igre otkazane zbog svjetskih ratova (1916., 1940., 1944. godine). Financijski troškovi vezani za odgodu Olimpijskih igara, čija je sama organizacija prvotno procijenjena na 12 milijardi dolara, dosegli su zbog njezine odgode 2,9 milijardi dolara te se ukupni troškovi same organizacije procjenjuju na oko 15 milijardi dolara (Bačić, 2021). Teško je procijeniti i uopće sagledati ukupne troškove vezane za „izvanredno“ stanje u sportu. Ima izuzetno mnogo drugih djelatnosti vezanih za sport kao djelatnost, od medijskih kuća, komentatora i novinara, oglašivačkih i marketinških agencija, proizvođača sportske opreme, ugostiteljske i turističke djelatnosti i niza drugih kao što su obrazovne usluge, maloprodaja, smještaj i usluge prehrane, pa sve do cijelog sportskog segmenta vezanog za manje firme koje su u službi rekreativnog sporta kaonajvažniji sektorisportskog gospodarstva, u smislu zapošljavanja.

Osim samog treniranja i natjecanja, ugrožen je i sam „proces proizvodnje“ u sportu. Prema Gwen Burrow samo u Sjedinjenim Američkim Državama u sportskoj industriji obzirom na pandemiju izgubljeno je približno 1,3 milijuna poslova, a sama američka sportska zanimanja u gubitku su od 92,6 tisuća dolara zarade u minuti. Sama Američka bejzbolska liga za svaku utakmicu bez navijača je u gubitku od 640.000 dolara. Generacijski gledano najviše je pogođena dobna skupina od 25 do 34 godina, budući da ova dobna skupina čini 23% udjela s ukupno 442 000 radnih mjesta, a sljedeća dobna skupina su u dobi od 35 do 44 godine koji čine 16% odnosno 321 000 radnih mjesta (Burrow, 2020). Neosporno je da je sportska djelatnost veže sa sobom stalno rastući broj zaposlenosti te je kao takva

zahvalan alat ekonomske politike izlaska iz krize, pa tako i korona krize. Kao osnovni značaj sporta Kokolakis i sur. navode pozitivnu ulogu sporta za „ekonomski i održivi razvoj, uštede na zdravstvenim troškovima, socijalna dobrobit te angažiranje i osnaživanje mladih u društvu“ (Kokolakis i sur., 2020., str. 2).

Osim gore navedenih gospodarskih posljedica pandemije, svakako ne manje bitna je i društvena posljedica pandemije u smislu ograničavanja sportskih aktivnosti kako na kvalitetu društvenog života, tako i zdravlja pojedinaca. Zatvaranje sportskih objekata, stadiona, teretana, bazena, plesnih dvorana i fitnessa, otvorenih terena i staza teparkova i igrališta, dovela je mnoge rekreativne sportaše u nemogućnost za fizičku aktivnost. Mnogi pojedinci nisu bili u mogućnosti aktivno sudjelovati u svojim redovnim individualnim ili grupnim sportskim aktivnostima na koje su navikli. Manjak fizičke aktivnosti, i češći boravak u zatvorenom prostoru kao posljedicu je imao nepravilan način života, lošije prehrambene navike, poremećaj spavanja i općeg narušavanja psihofizičkog zdravlja. Svjetska zdravstvena organizacija preporučuje 150 minuta fizičke aktivnosti umjerenog intenziteta ili 75 minuta intenzivnog tjelesnog intenziteta tjedno. Blagodati takvog povremenog vježbanja dokazano su vrlo korisni, posebno u vrijeme tjeskobe, krize i straha. Nedostatak pristupa redovnim rutinama vježbanja i fizičke aktivnosti može rezultirati padom imunološkog sustava, narušenog tjelesnog zdravlja, uključujući nastanak ili pogoršanje postojećih bolesti zbog sjedilačkog načina života. Manjak pristupa vježbanju i tjelesnoj aktivnosti također mogu imati utjecaj na mentalno zdravlje, što može izazvati stres ili tjeskobu koju su mnogi doživjeti suočeni s izolacijom od normalnog društvenog života. Mogući gubitak obitelji ili prijatelja zbog koronavirusa i utjecaj virusa pogoršat će i produbiti te učinke (WHO, 2020).

5. MJERE KRIZNOG MENADŽMENTA U SPORTU

Države obično i inače pomažu sport kako u normalnim okolnostima, a pogotovo u „izvanrednim“ okolnostima kao što je pandemija. Sport kao strateški važna djelatnost svake države te najvažnija sporedna stvar na svijetu uglavnom se podupire iz ministarstava i resornih politika. Svjesni smo da su javna sredstva samo mali dio potrebnih sredstava te da sportska industrija zadire u mnoge druge djelatnosti.

Jedna od prvih mjera koje su poduzele države širom svijeta odnosile su se na otkazivanje sportskih događanja i/ili njihovu odgodu. Uvažavajući posebnost svakog pojedinačnog sporta donesen je cijeli niz mjera u cilju sprječavanja širenja zaraze i održavanja sportskih natjecanja. Uglavnom su se mjere odnosile na održavanje timskih sportova bez gledališta te stroge kontrole i testiranja sportaša i sportašica na koronavirus uz pridržavanje ostalih epidemioloških mjera i poštivanje mjera izolacije. Svjetska zdravstvena organizacija dala je detaljne preporuke i korake koje treba poštivati kako bi se sportska natjecanja mogla odvijati.

Ekonomske mjere i uloga kriznog menadžmenta u sportu bile su prvo vidljive upravo na primjeru otkazivanja Olimpijskih igara u Tokiju. Međunarodni olimpijski odbor procijenio je potrebu da snosi troškove zbog dijela odgovornosti u iznosu do 800 milijuna američkih dolara zbog odgode Olimpijade. Iako je naknadnim procjenama troškovi odgode skočili na

2,9 milijarde dolara, odlučeno je da će se navedeni iznos rasporediti između Međunarodnog olimpijskog odbora, japanske Vlade te gradskih vlasti Tokija (Bačić, 2021).

Kao drugi veliki događaj bila je odgoda EURA 2020 te su ponuđena nova rješenja za najmasovnija UEFA-ina natjecanja kako bi se Liga prvaka i Europska liga odigrale u skraćenom obliku. Jedan od prijedloga bio je da se troškovi organizacije (u iznosu od 200 do 300 milijuna eura) podijele između reprezentacija.

S obzirom na nemogućnost održavanja mnogih sportskih aktivnosti pred gledateljima, jedna od mjera je svakako i primjena IT, a live streaming je jedan od načina kako bi se publici osiguralo uživanje u sportskim natjecanjima. Svakako je mogućnost korištenja IT bila i odgovor i mjera da se pojedincima isto tako pruži mogućnost u obavljanju sportskih aktivnosti. Kako se rekreativni sport našao suočen s drugim problemima, pogotovo oni rekreativni sportaši koji vježbaju u zatvorenim prostorima, mjere koje su poduzimane slijedile su primjer zatvaranja škola i online učenja, tako su i rekreativci bili u mogućnosti da sudjeluju u redovnim sportskim aktivnostima.

Uspoređujući Republiku Hrvatsku s drugim državama, polovinom ožujka 2020. godine, Središnji državni ured za šport Republike Hrvatske slijedio je primjer europskih država te u prvo vrijeme preporučio odgodu svih sportskih natjecanja, otkazivanjem svih međunarodnih natjecanja kojima je Republika Hrvatska domaćin i svih nacionalnih natjecanja svih razina, dok se za treninge preporučuje pridržavanje svih epidemioloških mjera, što je ubrzo onemogućeno za sve zatvorene prostore. Od 15. veljače 2021. godine ponovo su otvorene teretane i fitness centri, što nije bilo dugog vijeka (HOO, 2020). Mjere koje su identificirane kao nužne s obzirom na lockdown uzrokovan pandemijom bile su u vidu Potpora za očuvanje radnih mjesta iz sustava sporta. Tako je Središnji državni ured za šport objavio je 20. travnja 2020. godine Odluku o potpori za očuvanje radnih mjesta u sustavu športa pogođenim koronavirusom (COVID-19).

Potpore je namijenjena za radnike koji su zaposleni kao trener, voditelj, instruktorka, fizioterapeut ili ostalo administrativno i tehničko osoblje. Potpore su namijenjene pravnim osobama iz sustava športa: športski klub - udruga za natjecanje ili športsko dioničko društvo (š.d.d.) kao poslodavac uz uvjet da je član nacionalnog športskog saveza (izravno ili neizravno putem članstva u športskim savezima na razini jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (JLP(R)S-a) koji sudjeluje u redovnom sustavu natjecanja, zatim športskom savezu športskoj zajednici na razini JLP(R)S-a kao poslodavcima. Cilj mjere je očuvanje radnih mjesta u športskim klubovima/savezima/športskim zajednicama u sustavu športa pogođenima koronavirusom (COVID – 19) kod kojih je došlo temeljem Odluke Stožera civilne zaštite RH do prekida svih športskih aktivnosti odnosno prekinuto je obavljanje športske djelatnosti. U prvom krugu navedenu mjeru je iskoristilo oko 500 korisnika te su u drugom krugupravo na potporu dobile i udruge sportske rekreacije, koje su registrirane za neku od sportskih djelatnosti poput univerzalnih sportskih škola i drugih korisnih sportsko-rekreativnih aktivnosti za građane. Izmjenom Odluke omogućuje se prijava i drugim sportskim udrugama osim do sada obuhvaćenih klubova, sportskih saveza na razini jedinica lokalne i regionalne samouprave te sportskih zajednica. Sada na prijavu za potporu, sukladno članku 14. Zakona o sportu, pravo ostvaruju i udruge sportske rekreacije, koje su registrirane za neku od sportskih djelatnosti poput univerzalnih sportskih škola i

drugih korisnih sportsko-rekreativnih aktivnosti za građane (Središnji državni ured za šport, 2020).

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Globalno gospodarstvo je stalo, tako i mnoga sportska događanja. Krizni menadžment u sportu pokazao se u punom smislu te dao relativno brzi odgovor na nepredvidiva događanja uzrokovana pandemijom COVID-19. Nakon početnog lockdowna, mnoge su sportske institucije i menadžeri uspješno odreagirale na krizu kako bi ublažili njezine posljedice. Mjere koje su zatekle sport i sportsku industriju u prvom su koraku imala otkazivanje ili odgodu natjecanja, a u drugim sagledavanje drugih mogućnosti ublažavanja krize i nastavku normalnog života. Posljedice su vidljive u velikim financijskim gubitcima, odvijanju sportskih nadmetanja bez gledatelja uz strogo pridržavanje epidemioloških mjera. Profesionalni sport za razliku od rekreativnog, veže za sebe cijeli niz drugih djelatnosti pa su i posljedice znatno veće. Rekreativni sport donio je pojedincima psihofizičke neravnoteže, a sportskim poduzećima izmaklu dobit. Međunarodna sportska udruženja kao i mnoge države donijele su paket financijskih mjera kako bi ublažile posljedice pandemije. Budući da korona kriza još nije završena, posljedice pandemije izazvane Covidom-19 još uvijek nisu jasne ni detaljno analizirane, niti u globalnom gospodarstvu, niti za svaku pojedinu djelatnost, a tako niti vezano za sport općenito, bez obzira na njezine direktne ili indirektne posljedice, kako za profesionalni tako i za rekreativni sport. Uloga kriznog menadžmenta u sportu traži određenu strategiju za nepredviđene događaje poput pandemije kako bi se odgovorilo na izazove i smanjile posljedice uzrokovane krizom.

LITERATURA

1. Bačić, P. (2021). *Corona ante portas i „ustav izvanrednog stanja“ u aktualnoj politici i pravu sporta*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, Vol. 58, 1/2021, str. 105-120.
2. Bartoluci M. (2002.). *Karakteristike menadžera u upravljanju sportskim organizacijama*. Dostupno na: https://www.hrks.hr/skole/18_ljetna_skola/358-363.pdf (pristupljeno 5.4.2021.).
3. Bebek B. (2005). *Integrativno vodstvo – leadership*. Zagreb: Sinergija nakladništvo.
4. Burrow, G. (2020). *The Economic Impact of COVID-19 on US Sports*. Dostupno na: <https://www.economicmodeling.com/2020/05/28/the-economic-impact-of-covid-19-on-us-sports-up-to-92-6k-lost-every-minute/> (pristupljeno 12. april 2021).
5. Čulina Gerموšek, S. (2002). *Transformacijsko vodstvo i struktura ličnosti rukovoditelja različitih hijerarhijskih razina*. magistarski rad, Zagreb: Filozofski fakultet.

6. European Commission (2021). *European Economic Forecast Winter 2021*. Dostupno na: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip144_en_1.pdf (pristupljeno 15. april 2021).
7. HOO, (2020)., *Preporuka SDUŠ-a: Otkazivanje svih sportskih natjecanja u Republici Hrvatskoj do 1.travnja* Dostupno na: <https://www.hoo.hr/hr/olimpizam/olimpijske-vijesti/609-korona-virus/6064-preporuka-sdus-a-otkazivanje-svih-sportskih-natjecanja-u-rh-do-1-travnja> (pristupljeno 12. april 2021).
8. Kokolakis, T., Edmondson, L., Kung, S. P., Storey, R. (2002). *Resourcing the Sustainability and Recovery of the Sport Sector during the Coronavirus Pandemic*. Dostupno na: https://thecommonwealth.org/sites/default/files/inline/D17162_Sport_Covid_Series_PaperTwo_V3.pdf (pristupljeno 12. april 2021).
9. Krnjaic, S. (2020). *The Impact of the Covid Crisis on the Sport Industry*. Marbella International University Centre. Dostupno na: <https://miuc.org/impact-covid-crisis-sport-industry/> (pristupljeno 15. april 2021).
10. Malacko, J., Rađo, I. (2006). *Menadžment ljudskih resursa u sportu*. Sarajevo: Fakultet sporta i tjelesnog odgoja: Olimpijski komitet BiH.
11. Simović, S. (2014). *Osnove menadžmenta sa menadžmentom u sportu*. Banja Luka: Fakultet fizičkog vaspitanja i sporta.
12. Somervill, Barbara A. (2005). *Uspjeh – najbolji vodič za napredovanje u karijeri*. Ljubljana: V.B.Z.
13. Središnji državni ured za šport, (2020). *Odluku o potpori za očuvanje radnih mjesta u sustavu športa pogođenim koronavirusom (COVID-19)* Dostupno na: https://mint.gov.hr/UserDocsImages/AAA_2020_MINTIS/dokumenti/201105_Odluka_izmjena_sport_COVID-19.pdf(pristupljeno 12. april 2021).
14. Turner, C. (2003). *Vođenjem do uspjeha: stvaranje poduzetničkih organizacija*. Zagreb: Mozaik knjiga.
15. WHO (2020), *Physical activity*. Dostupno na: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/physical-activity> (pristupljeno 15. april 2021).
16. Zakon o sportu, Narodne novine broj 77/20.